

Frihed til det ufrugtbare

I år er det hundrede år siden, Den Frie Udstillingsbygning blev undfanget i trods. Udstillingen er et sammensurium, som skriger om kap, men indeholder også værker, der skuer tilbage og fremad på samme tid

Den Frie Udstilling blev stiftet 1891 af Johan Rohde, J. F. Willumsen, Vilhelm Hammershøi m.fl., som et alternativ til Charlottenborg. I starten fik Den Frie ry for at være en form for forsøgslaboratorium for unge og progressive kunstnere.

Den Frie Udstillingsbygning blev opført i 1898, men blev i 1913 revet ned og flyttet til sin nuværende placering ved Østerport station. Bygningen er tegnet af arkitekt Willumsen

Den Frie

Kultur

- **Rune Gade**

12. maj 2014

Det er hundredeåret for den karakteristiske og markante bygning, vi kender fra Oslo Plads i København: Den Frie Udstillingsbygning, som J.F. Willumsen i sin tid tegnede. Lige nu undergår bygningen en omfattende reovering og udvidelse, der forventes færdiggjort senere på året. Ombygningen vil på overfladen føre Den Frie Udstillingsbygning mere tilbage til dens oprindelige form, samtidig med at den under jorden bliver udvidet og opdateret, hvad angår udstillingsareal og publikumsfaciliteter.

Det tilbageskuende og fremadrettede har altid gået hånd i hånd, når det drejer sig om Den Frie, hvis historie som kunstnersammenslutning strækker sig noget mere end hundrede år tilbage. I forbindelse med Den Fries første udstilling i vinteren 1891, hvor sammenslutningen holdt til i Kleis'

Kunsthandel på Vesterbrogade, blev der således behørig skandale og heftig avispolemik på grund af J.F. Willumsens undseelige radering *Frugtbarhed*.

Raderingen viser en gravid kvinde og et spirende kornaks, som knopskyder i en vilter formeringen, hvilket var uhørt at skildre så ligefremt på den tid.

Motivet ledsages af et lille prosadigt på fransk, som i oversættelse lyder: »Den gamle kunst har sit gamle sprog, som verden lidt efter lidt har lært at forstå.

En ny kunst har et nyt sprog, som man må lære, før man forstår den.«

Tradition og nybrud indgår en gensidigt betingende forbindelse, som i Willumsens enkle og stiliserede radering bliver fremstillet symbolsk gennem den vordende mor og kornakset. Undfanget i trods fik Den Frie fra

begyndelsen succes med sin egensindige linje som modvægt til det udstillingsmonopol, som Charlottenborg dengang havde.

Historisk tilbageblik

I den aktuelle Forårsudstilling har de to medlemmer af Den Frie, Jytte Høy (f. 1951) og Maria Finn (f. 1963), kurateret udstillingen med historien i tankerne. De har bedt alle medlemmer om at tage afsæt i udstillingsbygningen. Og de har ført nogle af væggene tilbage til den oprindelige farvesætning og hældt sand på noget af gulvet, som der var de første år. Sammenslutningens generelle skepsis over for kuratering gælder dog også, når kuratorerne er hentet fra inderkredsen, så det er langt fra alle medlemmer, som har forholdt sig til ideen om bygningen som afsæt for en værkproduktion.

På godt og ondt er gruppeudstillingen et sammensurium af stemmer, som taler i øst og i vest eller ligefrem skriger om kap for at overdøve hinanden. Det kritikpunkt er dog gammelt og træt, så jeg vil ikke opholde mig ved det.

Hellere gøre stop ved de af udstillingens værker, der træder frem som genuint interesserede i det kuratoriske tema og i sammenslutningens egen historie, samtidig med at de opretholder et selvstændigt kunstnerisk udtryk – tilbageskuende og fremadskuende på samme tid.

Det gælder gæstekunstneren Yvette Brackmans (f. 1967) store vægmaleri, *Fertility*, der gengiver kornaks og en omskrevet variant af Willumsens lille digt fra *Frugtbarhed*: »De gamle associationer har sine egne situationer, som jeg lidt efter lidt lærer at imitere. Den moderne association har sin egen konstruktion, som jeg må lære at repræsentere, før jeg kan komme til samme slutning.«

Den sært poetiske omskrivning skaber en gådefuld cirkelslutning, som drejer frugtbarheden i retning af repræsentation og 'slutning' snarere end skabelse. Ved ferniseringen fulgtes værket af et performanceværk, *Gravity*, som levendegjorde den gravide kvinde og erindrede om, at motivets forlæg var Willumsens første hustru, billedhuggeren Juliette Meyer Willumsen.

Parafraaser

Et livtag med den store mester ser man også udfoldet i Sophia Kalkaus (f. 1960) fine parafraze over Willumsens monumentale bjergbillede *Jotunheim* fra 1892-93. Kalkau anvender Willumsens storladne og symbolistiske maleri som et udgangspunkt for en nærmest abstrakt fotografisk undersøgelse af

sammenstød mellem krop og skulptur. Udeladt er de mere moraliserende aspekter af Willumsens forlæg og tilbage står de sarte registreringer af en forsvindende krop på en markant skydeskivebund. En hel del mere Kalkau end Willumsen, men tydeligt en leg med den excentriske selvfremsstilling, som Willumsen også mestrede.

Det mest bogstavelige afsæt i Den Frie Udstillingsbygning må dog være Søren Loses (f. 1972) skulpturelle objekt, der er skabt ud af genbrugt træ fra den nys nedrevne tilbygning. Eftersom den nedrevne bygningsdel ikke tilhørte den oprindelige bygning fra 1914, er der måske mest tale om en exorcisme, der skal uddrive det ikke-autentiske fra Den Frie Udstillingsbygning. Ligesom Kalkau transformerer Lose imidlertid et indlån til sit helt eget værk, der ligger i forlængelse af hans årelange interesse for arkitektur og erindring, bygningskroppenes lag af skjult historie.

Der er flere andre gode bidrag på Den Frie Forårsudstilling i år, ligesom der sædvanen tro er en lang række mindre interessante. Nytænkningen af udstillingen i lyset af historien fungerer godt i de tilfælde, hvor kunstnerne er gået med på legen, ligesom transformationen af vægge og gulve er et øjenåbnende gensyn med en fjern fortid. Sammenslutningens oprindelige skandalesucces er dog endegyldigt *passé*. Hvilket ikke skal begrædes.

Den Fries kunstnere er fortsat stålsatte på det, som kunst handler om, nemlig friheden til at skabe værker uafhængigt af eksterne krav eller forventninger. I dag er denne kunstneriske frihed og dens radikale autonomi måske den største skandale og det mest uhørte. Hvis det var de etablerede kunstinstitutioners afvisning, der i sin tid skabte grobund for Den Frie, så er truslen mod kunsten i dag snarere en mere omfattende kulturel afvisning af al produktion og al eksistens, der ikke tilpasser sig et nyttebetonet vækstparadigme: en generel afvisning af 'det ufrugtbare'.

Så lad os håbe, at Poul Petersens (f. 1933) smukke, programmatisk skilt over dørpartiet ved entrépartiet er en vejviser for fremtiden for denne sammenslutning: »DET ER VORES DEN FRIE DEN FRIE«.

<http://www.information.dk/497109> 18.03.2015